

Utbildningsnämnden

Nulägesanalys 2023-2024

Innehållsförteckning

1	Nulägesanalysens syfte och funktion i styrmodellen	3
2	Förändringar och trender samt dess konsekvenser	4
3	Verksamhetens resultat idag och i jämförelse med andra.....	8
4	Ständiga förbättringar - förslag på förbättringar, effektiviseringar eller besparingar.....	16
5	Kvarstående frågor/uppgifter från genomlysningen 2023	23

1 Nulägesanalysens syfte och funktion i styrmodellen

Varje nämnd fastställer årligen en nulägesanalys enligt Ale kommuns styrmodell. Syftet med nulägesanalysen är att skapa en objektiv och faktabaserad bild av nuläget.

Nulägesanalysen ska presentera nuläget för respektive nämnd som underlag för kommunfullmäktiges budgetbeslut för kommande år. Analysen utgår från vilka förändringar och trender som påverkar, verksamheternas resultat idag och i jämförelse med andra samt förslag på förbättringar, effektiviseringar och besparingar.

Nulägesanalysen är en del av kommunens styrmodell. Styrmodellens process visualiseras nedan:

2 Förändringar och trender samt dess konsekvenser

2.1 Förändringar och trender samt dess konsekvenser som påverkar verksamheterna

I den senaste omvärldsanalysen från SKR, *Vägval för framtiden 5 - En spaning mot år 2035* beskrivs fem spänningsfält och tio trender. Spänningsfälten är *globalisering, demografi, grön omställning, teknikutveckling* och *värderingar*. I nedanstående beskrivs kort de trender som har stor påverkan för utbildningsverksamheterna.

Med en omvärld i snabb förändring är det mycket som påverkar samhället och utbildning. Svensk skola generellt har inte lösningarna på de komplexa samhällsutmaningarna. Utbildningsförvaltningen möter samma utmaningar som nationellt. Ale ligger väl framme i några avseenden men har även utmaningar i att anpassa sig till den snabba förändringstakten och konjunkturläget.

Demografiska utvecklingen utmanar

Den avstannande befolkningsprognosen leder till att Ale behöver anpassa förskolan till ett minskat barnantal under 2024. Demografin utmanar och i takt med att fler blir äldre och barnafödandet minskar kommer arbetskraften inte att räcka till. Kompetensutmaningen kommer inte att tillgodoses genom rekrytering och andra åtgärder behöver vidtas.

Invånare med alltmer ojämlika livsvillkor

I takt med alltmer ojämlika livsvillkor ställs krav på ytterligare insatser för att kompensera för barns och elevers olika förutsättningar och skapa lika möjligheter till framgångsrikt lärande för alla, för allas lika tillgång till god utbildning och lika kvalitet på utbildningen.

Fler vägar till kunskap

Med ett mer kunskapsintensivt arbetsliv och snabba förändringar på arbetsmarknaden, som till exempel ökad digitalisering och AI, behövs löpande vidareutbildning för att möta arbetsmarknadens efterfrågan på kompetens. Utbildningen behöver anpassas efter arbetsmarknadens behov av kompetens för att personer ska efterfrågas samtidigt som allt fler behöver vidareutbildas i sin yrkesroll.

Demokratin utmanas, samhällskontrakt under omförhandling

Demokratin utmanas med ett minskat förtroende och det ifrågasätts om det offentliga klarar av att upprätthålla sin del av samhällskontraktet. Att skapa förtroende och arbeta tillsammans med invånarna blir allt viktigare. I samband med allt fler skilda mötesplatser blir vi alltmer individualiserade. Med en starkare tendens att peka mot individer i både med- och motgång istället för att tillsammans lära och utvecklas behöver integration, gemenskap och bemötande prioriteras.

"Tyckonomin" breder ut sig

"Tyckonomin" breder ut sig och åsikter tenderar ges större vikt än vetenskaplig forskning, vilket skapar utmaningar i skolans uppdrag att verka utifrån vetenskaplig grund. Individens åsikter tar alltmer utrymme och förväntningarna på verksamheten från brukare ökar och tar sig starkare uttrycksformer. Det har blivit allt enklare att sprida desinformation och ytterligare insatser behövs för att rusta barn och elever i källkritik.

AI förändrar arbetslivet

Digitaliseringen och AI-teknologin utvecklas i snabb takt. Verksamheten behöver anpassa utbildning och undervisning för att möta de förändrade samhällsutmaningarna och AI behöver hitta sin plats i skolan.

Omfattande resurser krävs för att hantera klimatförändringen

Frågor om klimat och biologisk mångfald är starkt sammankopplade men hanteras ofta skilda från varandra i samhällsdiskussionen och i förvaltningen. För att hantera klimatförändringarna krävs ett tvärsektorielt helhetsperspektiv där möjligheterna till positiva synergier mellan åtgärder för klimat och för biologisk mångfald tas tillvara.

I en osäker framtid och med komplexa samhällsutmaningar krävs nya arbetssätt och sätt att organisera, styra och leda. Mer fokus behöver ägnas åt framtiden för att navigera i en osäker tillvaro och begränsa oförutsedda händelser. Med framsyn som arbetssätt skapas möjligheter att baserat på vad vi vet idag, fånga in signaler och förutspå

möjliga scenarion för att bättre möta framtidens utmaningar. Att skapa en organisation för innovation och transformation är ett stort skifte som behöver göras.

Lagändringar

- 2 juli 2023: Skollagen stärkt elevhälsa - Krav på att det ska finnas tillgång till specialpedagog och speciallärare *Lag (2022:1315) om ändring i skollagen (2010:800)*
- Juni och augusti 2023: Kommuner får möjlighet att erbjuda utbildning inom komvux i SFI, svenska eller svenska som andraspråk till personer som flytt Ukraina. *Förordning (2023:222) om ändring i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning*
- 1 februari 2024: Nya ämnesplaner för gymnasiegemensamma ämnen *SKOLFS: 2023:000*
- 1 juli 2024: Garanti för tidiga stödinsatser ska även gälla inom anpassad grundskola. *Lag (2022:1315) om ändring i skollagen (2010:800)*
Förordning (2023:326) om ändring i skolförordningen (2011:185)
- 1 januari 2025: Nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare. *Lag (2023:393) om ändring i skollagen (2010:800)*
- 1 juli 2023 och 1 juli 2025: Vuxenutbildning och gymnasium - Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning. *Lag (2022:1089) om ändring i skollagen (2010:800)*
Förordning (2022:1093) om ändring i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning
Förordning (2022:1092) om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039)
- 1 juli 2023: Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.
- Digitala nationella prov och betygsstödande bedömningsstöd genomförs succesivt under 2024–2026. (*Prop. 2017/18:14*), (U2017/03739/GV)

Att planera för:

- Förskoleklass blir en del av grundskolan 2026.
- (*SOU 2021:33*)
- Allmänt och avgiftsfritt fritidshem. (*SOU2022:61*)
- Nytt förslag om ny samverkanstruktur för barn och unga i organiserad brottslighet (BOB). (*Ju2023/00972*)
- En tydligare kunskapsinriktning i läroplanerna (*Dir. 2023:173*)
- Mer obligatorisk undervisningstid för elever som behöver det (*Dir. 2023:174*)
- Införande av grundläggande svenska och översyn av modersmålsundervisningen (*Dir. 2023:175*)

2.2 Verksamheternas största utmaningar idag och framåt

Ale speglar i allt väsentligt förhållandena i riket avseende utbildningsverksamheternas utmaningar. Dessa beskrivs i punkterna nedan från Skolverkets lägesbedömning (Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet 2023, 2023:9). Utmaningarna kopplar i flera delar till trenderna som beskrivits i föregående avsnitt.

- Ökade skillnader i elevers kunskapsutveckling behöver motverkas
- Lärarnas förutsättningar att ge undervisning av hög kvalitet behöver stärkas
- Rektorsomsättningen behöver minska för att skapa bättre kontinuitet i det pedagogiska ledarskapet
- Insatser behövs för att möta ökad otrygghet och oro för framtiden
- Den pedagogiska segregationen behöver brytas
- Yrkesutbildningen behöver attrahera fler för att bättre bidra till kompetensförsörjningen

Demografiska utvecklingen utmanar

Förskolans dimensionering behöver enligt den senaste befolkningsprognosen anpassas både neråt och uppåt under de kommande åren. Det ställer stora krav på verksamheten att ställa om och på vårdnadshavare att acceptera förändringar för familjen.

Ale har på längre sikt ett stort behov av nybyggnation av både förskolor och skolor vilket innebär ökade lokal-kostnader samtidigt som det ekonomiska läget är osäkert.

Kompetensförsörjningen står inför mångfacetterade utmaningar. Trots ett minskat behov kommer inte behovet av behörig personal att tillgodoses av antalet av examinerade och det kommer fortsatt vara brist på legitimerade lärare och förskollärare fram till år 2035 enligt prognoser. Tillgången på ämneslärare 7-9, ämneslärare gymnasium, grundlärare, grundlärare med inriktning mot fritidshemmet och förskollärare kommer inte att räcka för att bedriva utbildning inom en tioårsperiod (Skolverkets lärarprognos 2021). Nya åtgärder och insatser på flera nivåer krävs kontinuerligt för att möta kompetensutmaningen. Kompetensförsörjningen inom vissa lärarkategorier är redan idag en utmaning och förväntas bli ännu svårare i framtiden.

Invånare med alltmer ojämlika livsvillkor

Det kompensatoriska uppdraget ökar i förskola och skola. De socioekonomiska skillnaderna har fortsatt en avgörande betydelse för skolgången. Arbete med integration på många plan krävs. En viktig åtgärd är arbete med språkutveckling tidigt och kontinuerligt upp i årskurserna. Att få legitimerad personal samt vidareutbilda medarbetare i stor omfattning är ett par av flera utmaningar på vägen.

Fler vägar till kunskap

Utbildningen behöver anpassas efter arbetsmarknadens behov. Behovet av ett kontinuerligt lärande genom hela yrkeslivet ökar och även behovet av praktisk yrkeskunskap. Det innebär dels att befintliga medarbetare behöver utbildas i större omfattning samt att ungdoms- och vuxenutbildningen behöver utvecklas i Ale och i regionen.

Demokratin utmanas

Brottslighet har flyttat in i skolan och kräver nya arbetssätt och samverkan. Kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete har också förstärkts och utbildningsförvaltningen har sin del i det.

Demokratiuppdraget behöver värnas och förtydligas. Dels genom den utbildning som erbjuds där läsförmåga, källkritik och delaktighet ständigt behöver utvecklas för att eleverna lämnar skolan med förutsättningar att delta och bidra i ett demokratiskt samhälle.

Samhällskontrakt under omförhandling

Bland rektorer och pedagoger lyfts vårdnadshavares krav och förväntningar kopplat till det egna barnet, som en stor och svår utmaning. Det finns flera aspekter av detta, barns och elevers behov ökar och är svårare att möta, kraven på kommunen som serviceaktör och kundperspektivet samt den individualism som ska möta förskolans och skolans fokus på grupp, demokrati och lika möjligheter för alla oavsett vad vårdnadshavare har kapacitet att driva. Det blir viktigt att stärka medborgarperspektivet i samverkan med vårdnadshavare.

”Tyckonomin” breder ut sig

Åsikter tenderar ges större vikt än vetenskaplig forskning och det blir allt enklare att tillförsäkra sig information. Men i takt med att tillgången till information ökar blir det allt enklare att även sprida desinformation. Förutsättningar behöver skapas för barn och elever att bli bättre på att granska information och utbildas i källkritik.

AI förändrar arbetslivet

Digitaliseringen och AI går snabbt. Det behöver ledas i den riktning som får stor effekt i att gynna uppdraget och effektivisera processer och arbetssätt. Att få AI att hitta sin plats i skolan är en utmaning både lokalt och nationellt.

Omfattande resurser krävs för att hantera klimatförändringen

Det viktigaste arbetet utbildningsverksamheterna kan bidra med är att genom undervisning för barn och elever öka kunskap och handlingskompetens i miljö- och hållbarhetsfrågor.

2.3 Förändringar och trender samt dess konsekvenser för invånare, företagare och besökare

Demografiska utvecklingen utmanar

Den demografiska utvecklingen innebär att färre personer ska serva fler invånare. Tillgången till behöriga lärare och förskollärare är av avgörande betydelse för undervisningens kvalitet och barns och elevers utveckling och lärande. Med ett kompetensbehov som är större än tillgänglig kompetens att rekrytera finns risk att den behöriga

personalen fördelar sig ojämnt och att många barn och elever med stora behov inte får tillräcklig undervisning av behörig personal.

Demokratin utmanas, samhällskontrakt under omförhandling, "tyckonomin" breder ut sig

När effektiviseringar behöver genomföras riskerar invånarnas förtroende för det offentliga att minska och ifrågasättas, vilket gör hela samhället svagare. Förväntningarna på varandra, kommun och invånare, har ökat och stämmer inte överens. Dialogen utgör en nyckelroll här för att för att skapa samsyn, förtroende och förståelse för varandras behov och förutsättningar.

Invånare med alltmer ojämlika livsvillkor

Mer ojämlika livsvillkor och segregation ökar risken ytterligare och vikten av ett demokratiskt deltagande för alla i Ale ökar.

Utifrån förändringar och trender ser inte förutsättningarna ut att förändras i den omfattning som behövs för att fler elever ska lyckas med behörighet till gymnasiet. Det är många krafter som beskrivits ovan som verkar emot att lyckas väl i skolan. Eleverna i Ale har stärkt sina betygsresultat över tid men den kurvan kräver alltmer att upprätthålla och det finns risk att den viker igen.

Fler vägar till kunskap

De snabba förändringarna på arbetsmarknaden gör att behovet av utbildning och kontinuerligt lärande ökar. I Göteborgsregionen kommer samverkan för ungdomars och vuxnas studier att vara av stor vikt och Ales ungdomar och vuxna i behov av studier kommer på lång sikt att få ett utbud bättre matchat mot arbetsmarknadens behov.

AI förändrar arbetslivet

Med ökad digitalisering och AI kan invånare få större möjlighet att använda samhällets tjänster oberoende av plats eller tidpunkt på dygnet. Här finns säkert flera nya möjligheter som ännu är okända. Den digitala utvecklingen innebär också möjligheter för invånare att själva delta i att förbättra tjänster.

3 Verksamhetens resultat idag och i jämförelse med andra

3.1 Resultatet från kunddialoger

Ale genomför sedan många år ett omfattande enkätarbete för att få underlag från vårdnadshavare och elever till det systematiska kvalitetsarbetet och genom det skapas en god bild av hur verksamheterna värderas. Uppföljningar i dialog förekommer inte i strukturerad och enhetlig form över förvaltningen, dock har alla enheter forum för delaktighet både för barn och elever samt vårdnadshavare.

Planeringen för kunddialoger för 2024 pågår.

3.2 I jämförelse med andra kommuner

Utbildningsverksamheterna använder ett flertal nyckeltal för uppföljning och analys varav några av de mest väsentliga beskrivs här nedan. Samtliga nyckeltal i tabellform nedan är hämtade från Kolada. Nyckeltal och resultat jämförs med tre tvillingkommuner, som till sin struktur i flera väsentliga avseenden är lika Ale. Dessa kommuner är Kungälv, Stenungsund och Eslöv. Ale jämförs också med kommungruppen pendlingskommuner nära storstad som är den kommungrupp Ale ingår i. Även Göteborgsregionen, Västra Götalands kommuner och Riket finns med i jämförelserna. Flera nyckeltal och resultatmätt återfinns i texten med hänvisningar till måttets ID i Kolada. De nyckeltal som redovisas i tabellform är främst kostnader och effektivitet över tid från 2016-2022 för att se hur trenden ser ut en längre tid. Färgmarkeringen i tabellerna visar jämförelser med andra kommuner.

- Röd: 25 procent av alla kommuner som ligger bäst till/har lägst kostnad procent av alla kommuner som ligger i mitten
- Gul: 50
- Grön: 25 procent av alla kommuner som ligger sämst till/har högst kostnad

Färgmarkeringen kan fungera som en vägledning, men bör tolkas med en viss försiktighet.

Förskola och fritidshem

Att delta i undervisning i förskola och fritidshem bidrar till att skapa lika möjligheter för barn och elever. Av Ales barn i åldern 3-5 år var 96 procent inskrivna i förskola hösten 2022 vilket är en något högre andel än föregående år. Vid jämförelse med tvillingkommunerna hade Ale högst inskrivningsgrad, i Eslöv och Stenungsund var inskrivningsgraden 94 procent och Kungälv 92 procent. Genomsnittet för kommunerna i Göteborgsregionen, VGR, riket samt pendlingskommuner nära storstad låg på nästan samma som Ale (Kolada ID: N11821). Nyckeltalet är relevant utifrån ny skrivning i skollagen om att fler barn, från och med tre år, ska gå i förskolan. Barn som ska fylla tre år ska få en reserverad plats på förskolan även om inte vårdnadshavarna har ansökt om det. Lagändringarna började tillämpas efter den 1 juli 2023. En avstämning för oktober 2023 visade att knappt 97 procent av barnen i Ale från tre år är inskrivna i förskola och ytterligare cirka en procent var inskrivna i pedagogisk omsorg. Två procent av barnen var varken inskrivna i förskola eller pedagogisk omsorg vilket motsvarar 28 barn.

I förskolan minskade personaltätheten 2022 och antal barn per personal var 5,2 jämfört med 5 barn per personal hösten 2021. Personaltätheten var på ungefär samma nivå som i Göteborgsregionen och pendlingskommuner nära storstad, medan den var högre i Stenungsund men lägre i Kungälv och Eslöv (Kolada ID: N11010). Antal barn per legitimerad förskollärare har förbättrats över tid till 12,9 barn per förskollärare jämfört med 13,3 barn per förskollärare hösten 2021. Variationen mellan kommunens förskolor är fortfarande stor, då vissa förskolor har en stor andel förskollärare medan andra har färre, fördelningen har börjat jämnas ut jämfört med tidigare år. Ale har en högre förskollärartäthet än gruppen pendlingskommuner nära storstad 14 barn per förskollärare, men väsentligt lägre än tvillingkommunerna som har 9,6-10,9 barn per legitimerad förskollärare (Kolada ID: N11813).

I Ale var 87 procent av eleverna i åldern 6-9 år inskrivna i fritidshemmen 2022, vilket var ungefär samma nivå som kommunerna i Göteborgsregionen och gruppen pendlingskommuner nära storstad. Kungälv och Stenungsund hade en något högre inskrivningsgrad medan Eslöv låg lägre (Kolada ID: N13890). En avstämning för oktober 2023 visar att 89 procent av eleverna i Ale i åldern 6-9 år inskrivna i fritidshem. Det återfinns däre-

mot en stor skillnad avseende personaltäthet då Ale har fler elever per heltidsanställd personal (Kolada ID: N13805) och väsentligt lägre andel behöriga lärare än jämförelsekommunerna för år 2022. I Ale hade 27 procent av personalen pedagogisk högskoleutbildning jämfört med 46 procent i Eslöv (Kolada ID: N13015).

Kostnader och effektivitet

I måttet för kostnad per inskrivet barn i kommunal förskola syns att Ale för både 2021 och 2022 lade mer resurser på förskolan än tvillingkommunerna och pendlingskommuner nära storstad. 2021 kan detta kopplas både till den politiska satsning som gjordes samt fokuset på att anställa personal för covid-ersättningen som inte alla kommuner valde att göra. För 2022 har kostnaderna ökat i statistiken, delvis beroende på en felredovisning mellan personal i förskola och fritidshem avseende personal (cirka 2 mkr). Den preliminära prognosen för 2023 visar att trenden med kostnadsökning bör ha vänt, men kostnaden har ökat jämfört med 2022. Tabellen med lokal-kostnader visar att Ale ligger på en hög nivå jämfört med andra kommuner och att den har ökat ytterligare under 2022.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kostnad kommunal förskola, kr/inskrivet barn, ID: N11032 (Kolada)							
Ale	153 227	151 422	158 158	160 924	157 637	171 566	181 605
Eslöv	140 220	145 957	149 138	152 789	155 931	158 937	166 848
Kungälv	151 289	159 863	173 850	168 051	164 463	164 934	169 440
Stenungsund	138 774	144 829	149 071	149 939	158 103	164 004	165 698
Göteborgsregionen (ovägt medel)	144 707	153 491	159 332	158 820	159 081	164 413	171 308
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	143 311	147 995	151 871	154 292	156 815	162 663	168 533
Riket	144 892	149 498	154 667	158 177	160 226	165 511	171 897
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	140 674	147 015	153 457	157 051	159 600	165 611	170 961
Bruttokostnad lokaler kommunal förskola, kr/inskrivet barn N11033 (Kolada)							
Ale	23 662	26 412	26 699	26 595	25 838	26 583	29 105
Eslöv	22 242	21 851	22 798	22 621	22 396	23 968	27 336
Kungälv	18 891	20 456	22 610	22 635	22 164	21 856	22 865
Stenungsund	20 728	19 893	18 990	21 117	21 289	21 212	19 989
Göteborgsregionen (ovägt medel)	24 507	23 990	24 575	24 621	25 377	25 956	28 117
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	22 825	23 106	24 302	25 174	26 218	26 047	26 783
Riket	21 247	21 745	22 780	23 506	24 690	25 458	26 796
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	20 218	19 980	21 061	21 582	22 166	23 779	25 357

En jämförelse av nettokostnadsavvikelsen mellan kommunerna visar att Ale under 2021 och 2022 lade mer resurser på förskola än statistiskt förväntat av samma skäl som ovan, den politiska prioriteringen på personaltäthet samt förvaltningens prioritering i användandet av den statliga sjukersättningen 2021. Förenklat uttryckt har pengarna gått till personal och lokaler (ny förskola) vilket stämmer väl överens med personaltäthetsmättet.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nettokostnadsavvikelse förskola inkl öppen förskola, miljoner kronor N11038 (Kolada)							
Ale	2	-4	-11	-12	-9	4	10
Eslöv	2	6	2	-1	-12	-10	-5
Kungälv	-20	-18	1	-9	-14	-28	-32
Stenungsund	2	-2	-1	-10	-7	-8	-7
Göteborgsregionen (ovägt medel)	-14	-8	-11	3	4	5	11
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	-22	-22	-28	-34	-35	-38	-39
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	-9	-5	-5	-3	-1	0	3

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
--	------	------	------	------	------	------	------

Positiva värden indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat

Effektivitetsindex är ett utvecklingsnyckeltal och ett försök att väga samman kvalitet och resurser. Det är ett försök att svara på frågan om hur mycket kvalitet i form av till exempel behörig personal och måluppfyllelse som resurserna ger. En jämförelse av effektivitetsindex visar att Ales resultat har förbättrats över tid till och med 2021, men försämrats igen 2022.

I kvalitetsindexet ingår andel barn 1-5 år i kommunen som är inskrivna i förskolan, andel med förskollärläggning och personaltäthet i kommunal förskola, i resursindexet ingår kostnad per inskrivet barn i kommunal förskola och nettokostnadsavvikelsen för förskola. Tabellen visar att Ales index är lägre än jämförelsekommunerna. Det beror dels på de kostnader som bland annat syns i personaltätheten, men samtidigt påverkar den låga förskollärläggningen kvalitetsindex negativt.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Effektivitetsindex förskola, U11901 (Kolada)							
Ale	29	16	23	21	34	43	23
Eslöv	69	67	69	68	67	73	55
Kungälv	52	71	30	47	53	59	54
Stenungsund	52	63	49	63	75	58	56
Göteborgsregionen (ovägt medel)	52	44	40	46	47	55	43
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	48	44	45	50	47	50	44
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	60	57	54	55	52	57	49
<i>Effektivitetsindex är en sammanvägning av kvalitetsindex och resursindex för kommunal grundskola F-9. Kvalitetsindex och resursindex är normaliserade så att alla kommunernas värden placeras på en skala från 0 till 100 där 0 är sämst och 100 är bäst. För att inte extremvärden ska få för stort genomslag sätts värdet till 0 för kommuner med värden under percentil 2,5, och 100 för kommuner med värden över percentil 97,5. För de kommuner som har data på både kvalitetsindex och resursindex beräknas ett medelvärde, och därefter normaliseras även medelvärdet till en skala från 0 till 100 på samma sätt. Index utgörs av det normaliserade medelvärdet. Källa: RKA:s beräkningar baserade på uppgifter från SKR, SCB, Skolverket och Skolinspektionen</i>							

Ales kostnader för fritidshem 2022 är lägre i statistiken än i verkligheten vilket beror på en felredovisning mellan förskola och fritidshem avseende personal (cirka 2 mkr). Det kan också finnas en felaktig fördelning mellan fritidshem och förskoleklass då en större andel personal än vad som budgeterats redovisats på förskoleklass.

Kostnaden är högre än Stenungsund och Kungälv men lägre än Eslövs. Även lokalkostnaderna är högre vilket stämmer överens med grundskolans lokalkostnader som också ligger jämförelsevis högt. Det finns skäl att anta att redovisningen av lokalkostnader inte görs på ett jämförbart sätt mellan kommunerna då skillnaderna är påtagliga. Skulle Ale redovisa så låga lokalkostnader som till exempel Kungälv skulle också placeringen bli grön. Ale har totalt sett lägre kostnader för fritidshem i jämförelse med kommuner i Göteborgsregionen, men högre än gruppen pendlingskommuner nära storstad. Ale har en låg personaltäthet och en låg andel utbildade lärare i fritidshem men högre kostnader för lokaler. Den preliminära prognosen för 2023 visar minskade kostnader för fritidshem.

Område	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kostnad kommunalt fritidshem, kr/inskrivet barn ID: N13028 (Kolada)							
Ale	45 729	44 298	39 482	34 143	35 703	38 143	42 073
Eslöv	42 878	45 212	46 461	51 558	52 267	53 029	55 794
Kungälv	28 488	27 604	27 594	30 801	34 334	33 351	34 271
Stenungsund	28 913	29 801	31 037	30 331	33 084	35 362	33 853
Göteborgsregionen (ovägt medel)	36 771	38 264	38 624	39 653	40 907	43 113	44 339
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	36 325	37 378	37 665	37 634	37 768	39 315	41 177
Riket	36 621	37 973	39 283	40 508	41 629	43 267	44 360
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	37 611	39 222	39 919	40 493	41 952	44 982	45 537

Område	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bruttokostnad lokaler kommunalt fritidshem, kr/inskrivet barn ID: N13029 (Kolada)							
Ale	10 413	9 484	7 605	7 767	7 578	7 771	8 081
Eslöv	9 307	9 237	8 962	10 048	10 495	10 734	11 210
Kungälv	1 342	1 407	1 416	1 418	1 541	1 602	1 612
Stenungsund	4 184	4 247	4 202	3 930	4 154	4 151	4 024
Göteborgsregionen (ovägt medel)	6 896	6 937	6 686	6 851	7 072	7 706	7 836
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	6 413	6 431	7 003	7 272	7 230	7 302	7 584
Riket	6 096	6 049	6 395	6 520	7 006	7 332	7 697
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	5 713	5 662	5 497	5 966	6 171	6 637	7 499

Tabellen nedan visar att utvecklingen av nettokostnadsavvikelsen för Ale i stort sett har en positiv trend över tid.

Område	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nettokostnadsavvikelse fritidshem, inkl. öppen fritidsverksamhet, miljoner kronor ID: N13032 (Kolada)							
Ale	13	14	2	-5	-5	-9	-4
Eslöv	12	12	11	16	16	16	15
Kungälv	-18	-25	-33	-20	-15	-21	-23
Stenungsund	-4	-5	-8	-15	-14	-13	-15
Göteborgsregionen (ovägt medel)	-17	-16	-22	-7	9	10	16
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	-3	-4	-9	-12	-13	-13	-12
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	-4	-4	-7	-3	2	3	5

Grundskola

Ales elever har haft en positiv trend avseende betyg över tid. Andelen elever som avslutade årskurs 9 våren 2023 visade dock lägre resultat än tidigare år. 81 procent av årets 374 elever blev behöriga till ett nationellt program på gymnasiet, jämfört med 86,9 procent föregående läsår. Terminsbetygen för hösten 2023 indikerar dock att detta var en tillfällig nedgång. Ale har de flesta åren haft en större andel behöriga än Eslöv, men lägre andel än Kungälv och Stenungsund. Även pendlingskommuner nära storstad har de senaste åren haft en större andel med gymnasiebehörighet än Ale.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)								
Ale	80,5	79,1	84,0	87,0	86,3	84,3	86,9	81,0
Eslöv	88,1	83,9	80,3	83,5	85,7	80,4	83,9	83,9
Kungälv	90,9	87,9	90,7	84,2	86,7	86,7	89,3	84,6
Stenungsund	89,3	81,4	85,4	85,1	88,1	88,3	88,2	89,2
Göteborgsregionen (ovägt medel)	88,1	82,1	86,3	85,0	87,4	86,5	84,7	84,9
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	89,8	86,1	87,7	87,5	88,6	88,2	87,5	86,4
Riket	86,0	80,5	82,7	82,5	84,0	84,6	83,3	83,7
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	85,9	79,4	82,0	82,1	83,3	84,2	82,4	82,7

Lärartätheten i Ales grundskolor, årskurs 1-9, har över tid varit relativt låg i jämförelse med riket och andra kommuner (Kolada ID: N15034). Läsåret 2022/23 syntes en förbättring till 12,7 elever per lärare (omräknat till heltidstjänster) jämfört med 13,1 läsåret innan. Gruppen pendlingskommuner nära storstad låg på något lägre nivå än Ale, 13 elever per lärare för kommunala skolor. Vid en jämförelse i Kolada var det cirka 40 kommuner som hade lägre lärartäthet än Ale. Ale hade samma lärartäthet som Stenungsund, men lägre än Kungälv och Eslöv. Det finns flera parametrar som kan påverka personaltäthetsmättet både tillfälligt och varaktigt. Förändring

av elevtal och därmed klasstorlekar, samt om det finns vakanser vid mätdatumet påverkar personaltätheten. Sedan några år minskar antalet elevassistenter i Ales grundskolor medan andelen lärare ökar, vilket påverkar lärartätheten positivt. Den förbättrade lärartätheten som genomförts i Ales skolor de senaste åren har inte kunnat bibehållas i och med de anpassningar som genomförts inför budget 2023. En avstämning för oktober 2023 visar 13 elever per lärare.

En jämförelse av nettokostnadsavvikelsen mellan kommunerna visar att Ale hade lägre kostnader för grundskola än statistiskt förväntat, vilket också visar en bättre kostnadsbalans över tid. Både Kungälv och gruppen pendlingskommuner nära storstad hade lägre kostnader, medan Eslöv och Stenungsund hade högre kostnader.

Nettokostnaden ID: U15011 (Kolada) i Ale var 1 945 kr lägre per elev än den beräknade referenskostnaden ID: N15058 (Kolada) för kommunen. Även jämförelsekommunerna hade lägre nettokostnad än den beräknade referenskostnaden, med undantag av Stenungsund med högre nettokostnad än referenskostnad.

Tabellen nedan visar att utvecklingen av nettokostnadsavvikelsen för Ale i stort sett haft en positiv trend över tid i takt med ett medvetet arbete med ekonomistyrning. Kommunerna i Västra Götalands län och GR-kommunerna hade i genomsnitt ett högt kostnadsläge medan pendlingskommuner nära storstad och Stenungsund hade låga kostnader.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nettokostnadsavvikelse grundskola F-9, miljoner kronor ID: N15045 (Kolada)							
Ale	27	3	9	-1	-7	-10	-9
Eslöv	-32	-27	-19	-28	-30	-30	-3
Kungälv	14	24	20	-34	-27	-40	-49
Stenungsund	29	21	26	23	20	18	-2
Göteborgsregionen (ovägt medel)	25	25	24	23	12	31	35
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	-31	-30	-30	-37	-40	-42	-47
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	7	7	8	6	5	9	11
<i>Positiva värden indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat</i>							

Den totala kostnaden per elev i kommunal grundskola F-9 i Ale var högre än Stenungsund och Kungälv, men något lägre än Eslöv. Kostnader för lokaler låg relativt högt jämfört med andra, precis som övriga kostnader, dock hade en viss utjämnning skett för 2022. Jämförelser av posten "övriga kostnader" visade att skillnader delvis beror på olika sätt att redovisa delvis på att Ale hade en relativt stor andel personal utan pedagogisk utbildning som då hamnar under "övriga kostnader" och inte "undervisning". Den preliminära prognosen för 2023 visar ungefär samma kostnad som 2022, vilket innebär att trenden med ökande kostnader har stannat av och bör fortsätta ligga i linje med eller lägre än pendlingskommuner nära storstad samt Göteborgsregionen.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kostnad kommunal grundskola F-9, kr/elev, ID: N15060 (Kolada)							
Ale	102 925	100 263	103 888	107 562	108 498	111 130	115 876
Eslöv	87 983	91 219	99 082	101 384	103 683	108 188	116 317
Kungälv	97 644	101 188	103 744	99 809	101 766	103 285	104 742
Stenungsund	104 499	105 318	109 558	112 427	113 462	116 182	113 827
Göteborgsregionen (ovägt medel)	98 981	103 030	106 367	108 454	109 014	111 896	116 014
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	94 935	99 905	103 761	107 101	108 812	112 098	115 721
Riket	99 447	103 763	107 875	110 805	112 601	116 060	120 571
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	100 355	104 976	108 670	111 037	113 980	116 933	121 295
Kostnad för undervisning i kommunal grundskola F-9, kr/elev ID: N15062 (Kolada)							
Ale	53 034	50 886	52 908	56 580	58 451	60 185	63 295
Eslöv	47 755	53 005	57 497	60 135	65 097	66 373	66 475

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kungälv	52 736	56 133	58 492	58 053	60 343	62 009	63 274
Stenungsund	55 430	57 382	60 473	64 629	66 037	68 280	67 878
Göteborgsregionen (ovägt medel)	53 678	55 740	59 284	60 938	61 421	62 748	64 350
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	52 993	56 520	58 956	61 675	62 934	64 275	65 629
Riket	54 991	58 228	60 688	63 527	64 209	65 774	67 580
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	54 796	57 741	60 430	62 376	64 215	65 851	67 332
Kostnad för lokaler i kommunal grundskola F-9, kr/elev ID: N15061 (Kolada)							
Ale	18 435	18 216	19 130	19 169	19 377	18 875	20 052
Eslöv	14 492	13 513	14 356	13 810	15 844	15 741	19 690
Kungälv	12 925	14 315	15 543	14 868	16 291	17 041	16 922
Stenungsund	16 853	16 008	15 804	14 788	14 912	15 173	13 116
Göteborgsregionen (ovägt medel)	18 290	18 195	18 068	18 325	19 304	20 127	20 786
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	16 534	16 629	17 084	17 299	18 215	18 698	19 390
Riket	17 153	17 186	17 614	18 200	19 044	19 648	20 559
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	16 903	16 739	17 102	17 618	18 376	18 648	19 099
Övriga kostnader i kommunal grundskola F-9, kr/elev ID: N15063 (Kolada)							
Ale	17 119	17 743	17 795	17 996	18 073	18 435	17 853
Eslöv	13 473	12 249	14 376	13 971	9 264	12 221	15 631
Kungälv	19 049	19 197	18 355	14 606	12 543	11 741	10 255
Stenungsund	20 795	19 294	21 049	20 711	20 189	19 095	18 105
Göteborgsregionen (ovägt medel)	14 469	15 948	15 776	15 554	14 872	15 002	15 874
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	13 984	14 800	15 487	15 383	14 885	15 636	16 487
Riket	15 040	15 788	16 581	15 376	15 507	16 088	17 039
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	15 656	17 231	17 342	17 038	17 072	17 580	19 020

Effektivitetsindex för grundskolan (se förklaring under förskola ovan) visade att resultatet för Ale hade förbättrats över tid, även om det syntes en viss försämring 2022. I kvalitetsindex ID: U15401 (Kolada) ingår resultat från skolenkäten och kunskapsresultat i årskurs 9. I resursindex ID: U15010 (Kolada) ingår kostnad per elev. Alla index är strukturjusterade utifrån elevsammansättning och kommunens förutsättningar. Den främsta orsaken till förbättringen i Ale är den effektivisering och anpassning av kostnader som skett samt förbättrade skolresultat. För 2023 väntas en ytterligare försämring av kvalitetsindex på grund av lägre skolresultat i årskurs 9 vårterminen 2023.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Effektivitetsindex kommunal grundskola F-9, ID: U15900 (Kolada)							
Ale	17	22	35	21	56	53	43
Eslöv	85	68	61	50	76	58	51
Kungälv	35	28	41	40	56	56	79
Stenungsund	26	26	29	16	31	42	56
Göteborgsregionen (ovägt medel)	45	36	44	36	48	47	41
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	63	57	63	53	64	61	62
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	54	47	52	46	49	50	45
<i>Effektivitetsindex är en sammanvägning av kvalitetsindex och resursindex för kommunal grundskola F-9. Kvalitetsindex och resursindex är normaliserade så att alla kommunernas värden placeras på en skala från 0 till 100 där 0 är sämst och 100 är bäst. För att inte extremvärden ska få för stort</i>							

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
genomslag sätts värdet till 0 för kommuner med värden under percentil 2,5, och 100 för kommuner med värden över percentil 97,5. För de kommuner som har data på både kvalitetsindex och resursindex beräknas ett medelvärde, och därefter normaliseras även medelvärdet till en skala från 0 till 100 på samma sätt. Index utgörs av det normaliserade medelvärdet. Källa: RKA:s beräkningar baserade på uppgifter från SKR, SCB, Skolverket och Skolinpektionen							

Anpassad grundskola

Ales kostnader för elever i anpassad grundskola var hög jämfört med tvillingkommunerna och pendlingskommuner nära storstad. Det är dock svårt att jämföra mellan kommunerna eftersom det är en liten elevgrupp med olika behov. Som alla verksamheter beror det också på volymen på verksamhet man bedriver där de något större kommunerna har bättre förutsättningar. Ale hade också en större andel elever i träningskola jämfört med jämförelsekommunerna, vilket innebär högre kostnader och högre personaltäthet. Andelen elever i träningskola hade minskat 2022. Anpassningar av anpassad grundskola i Ale pågår sen några år, vilket också syns i tabellen nedan. För 2021 var kostnaden för personal på anpassad grundskolas fritidshem redovisad här, vilket innebär att kostnaden för 2022 är mer korrekt.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kostnad för kommunal anpassad grundskola, kr/elev, N18027 (Kolada)							
Ale	510 800	545 800	525 400	553 800	508 400	534 000	502 800
Eslöv	349 100	358 600	373 100	366 200	379 300	372 800	412 100
Kungälv	317 300	463 000	461 100	452 300	621 100	350 900	309 300
Stenungsund	498 600	519 800	449 400	397 100	383 600	368 500	407 500
Göteborgsregionen (ovägt medel)	502 823	542 100	557 054	614 554	625 438	587 577	587 115
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	508 000	550 374	601 274	599 665	822 234	533 787	524 797
Riket	457 000	483 200	497 500	500 600	482 700	476 500	483 700
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	512 602	532 274	586 361	686 000	876 557	796 924	858 864
Kostnad anpassad grundskola hemkommun, kr/elev ID: N18021 (Kolada)							
Ale	432 282	489 846	469 220	544 636	585 585	686 789	595 000
Eslöv	335 792	368 146	344 759	364 091	350 475	394 228	452 259
Kungälv	345 257	654 368	306 156	350 340	527 976	354 520	330 527
Stenungsund	538 741	482 037	369 226	329 714	378 500	374 294	420 531
Göteborgsregionen (ovägt medel)	467 382	505 562	494 687	503 926	537 877	625 582	605 373
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	506 342	530 112	510 140	501 056	515 013	574 894	585 531
Riket	440 142	455 893	476 059	469 202	459 833	519 161	529 942
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	485 931	523 839	561 089	558 930	531 663	684 211	635 180

Elevhälsa nyckeltal

Kostnad för elevhälsa i grundskola, årskurs 1-9, avser skolsköterska, skolläkare, skolpsykolog och skolkurator, inklusive eventuella köpta tjänster från exempelvis region. Ales kostnad var något lägre än Eslöv och Stenungsund medan Kungälv och pendlingskommuner nära storstad hade en lägre kostnad. Utifrån hög elevfrånvaro och många elever med psykisk ohälsa har Ale anpassat och stärkt elevhälsan minst i takt med målgruppsökningen de senaste åren.

Kostnaderna för elevhälsan på gymnasiet är inte jämförbar med andra kommuner vars gymnasieskolor har nationella gymnasieprogram. På Ales lilla gymnasium med endast introduktionsprogram finns ett avsevärt större behov av resurser i form av elevhälsa än genomsnittet för alla gymnasieelever i en kommun. Därför redovisas inte detta nyckeltal i tabellform nedan, ID: N17013 (Kolada).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kostnad elevhälsa i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev, ID: N15014 (Kolada)							
Ale	5 060	4 387	4 154	3 480	3 719	4 504	4 957
Eslöv	2 954	3 158	3 671	4 538	4 835	4 688	5 340

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kungälv	2 248	2 253	2 350	2 426	3 174	3 771	4 044
Stenungsund	4 064	4 578	4 770	4 643	4 517	4 835	5 133
Göteborgsregionen (ovägt medel)	3 616	3 844	4 081	4 208	4 175	4 581	4 953
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	2 937	3 218	3 446	3 678	3 810	4 143	4 356
Riket	3 060	3 318	3 516	3 735	3 932	4 200	4 433
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	3 573	3 779	3 980	4 387	4 495	4 900	4 951
Kostnad för elevhälsa i kommunal anpassad grundskola, kr/elev, ID: N18032 (Kolada)							
Ale	10 000	9 230	11 660	9 530	11 220	15 210	15 110
Eslöv	5 590	7 560	8 930	5 400	5 280	5 970	6 880
Kungälv	6 260	9 000	8 350	7 370	7 180	3 750	3 130
Stenungsund	15 560	16 740				3 780	3 790
Göteborgsregionen (ovägt medel)	11 275	11 257	10 576	10 372	13 445	13 138	13 980
Pendlingskommun nära storstad (ovägt medel)	10 867	12 333	13 123	9 981	11 260	10 130	10 155
Riket	7 050	8 020	8 060	8 630	8 040	8 470	8 310
Västra Götalands läns kommuner (ovägt medel)	9 603	10 308	10 345	11 868	10 284	9 563	10 754

Vuxenutbildning

Ale har en lägre andel av befolkningen som deltar i vuxenutbildning än tvillingkommunerna och även gruppen pendlingskommuner nära storstad. En jämförelse av kommunernas nettokostnad för vuxenutbildning visar att Ales kostnad för den totala vuxenutbildningen per invånare var lägre än referenskostnaden för Ale vilket beror på att det är väsentligt färre elever i Ale.

Personalhälsa

Sjukfrånvaron ökade under pandemin och trots att den i Ale minskat något jämfört med föregående år är den ännu inte på samma nivå som innan pandemin. Den totala sjukfrånvaron för personal inom skola och barnomsorg är i Ale högre än i jämförelsekommunerna Kungälv och Stenungsund samt GR som helhet. Ale har de senaste åren haft en högre sjukfrånvaro jämfört med Kungälv och Stenungsund. Sjukfrånvaron i Ale har inom samtliga yrkeskategorier minskat jämfört med föregående år. Trots det är sjukfrånvaron fortsatt hög, särskilt inom förskolan. Med en sjukfrånvaro på 12,8 procent är barnskötare den yrkeskategori med högst sjukfrånvaro, följt av förskollärare på 10 procent och grundskollärare på 5,1 procent. Att sjukfrånvaron är högre inom förskolan och lägre inom grundskolan syns även inom Kungälv och Stenungsund samt GR som helhet.

Sjukfrånvaro (%) av ordinarie arbetstid bland månadsanställda inom olika yrkeskategorier												
	Personal inom skola & barnomsorg			Barnskötare			Förskollärare			Grundskollärare		
	20-21	21-22	22-23	20-21	21-22	22-23	20-21	21-22	22-23	20-21	21-22	22-23
Stenungsund	8	7,7	6,6	12,2	11,6	10,3	11,5	10,2	6	6,2	5,9	5,4
Ale	9,3	9,3	8,8	13,3	14	12,8	12,3	10,8	10	5,1	5,7	5,1
Kungälv	8	8,7	8	13,6	15,6	13,4	11,1	11	10,4	4,6	5,8	4,7
Hela GR	9,5	9,2	8,7	12,7	12,5	11,6	12	11,5	10,5	6,3	6,2	5,8

Statistiken är hämtad från GRs rapporter för personalhälsa. Månadsanställda avser tillsvidareanställda och anställda med tidsbegränsad anställning (dvs. exkluderar timavlönade). Andelen baseras på genomsnittligt antal tillsvidareanställda under september 2020 - augusti 2023 (antalet för samtliga kalendermånader genom 12.

4 Ständiga förbättringar - förslag på förbättringar, effektiviseringar eller besparingar

4.1 På kort sikt - fram till december 2025

I utbildningsnämndens tidigare rapporter framkommer följande områden:

- Förbättra närvaro
- Förbättra tillgång till utbildning för Ales ungdomar och vuxna
- Effektivisering av strukturer i form av lokaler och placering av barn och elever
- Effektivisering i organisation av personal och ekonomi och viss verksamhet
- Ökad effektivisering av administration med stöd av bland annat digitalisering

Ett förbättringsarbete pågår utifrån Henrik Erikssons bok "Sveriges bästa verksamheter" och de fem principer som beskrivs i boken, vilket genererar förbättringar som kontinuerligt tas om hand. Från genomlysningen som genomfördes under 2023 framkom flera förbättringsområden som fokuseras på under kort sikt. Inom förvaltningens systematiska kvalitetsarbete synliggörs frågor som barns- och elevernas kunskapsutveckling, elevfrånvaro, lärarnas bedömningskompetens, trygghet och studiero, elevinflytande och ett kontinuerligt förbättringsarbete pågår på alla nivåer och förväntas ge effekt på både kort och lång sikt. En del av det trygghetsskapande arbetet görs i samverkan i kommunen genom TSI (Tidigt samordnade insatser), ett forum för att underlätta samverkan mellan förvaltningar och mellan kommun och region. Arbetet har pågått under flera år, vilket gett etablerade samverkansstrukturer och relationer.

Områden som digitalisering, källkritik och ett mer utvecklat arbete för undervisning i hållbarhetsfrågor pågår också kontinuerligt.

Omdimensionering förskola

På grund av den avstannade befolkningsprognosen genomför förskolan lokalanpassningar under 2024 enligt beslut UBN 2023-11-15. Beslutet innebär att förskolan lämnar Vitklövergatans förskola, Skolvägens förskola samt delvis Kronans förskola under 2024. Utöver lokalanpassningen behöver förskolan genomföra andra åtgärder för att anpassa sig till det minskade barnantalet. Genom att inrätta löparteam med tillsvidareanställda vikarier/löpare beräknas timvikariekostnaden minska.

Ytterligare en åtgärd för att minska förskolans kostnader är att under begränsat öppethållande endast ha en förskola öppen, istället för två som tidigare. Begränsade öppettider finns under sommar- och jullov, klämdagar och studiedagar. Under flera års tid har de behov som vårdnadshavare uppgett inte stämt överens med det verkliga behovet, flera barn kommer inte de tider som angetts, eller inte alls. Planering av personal och aktiviteter har gjorts utifrån de anmälda behoven, men blir i praktiken en överkapacitet som kostar både tid och pengar. Öppettider samordnas så att förskola och fritidshem har öppet på samma ort.

Effektiv organisation, införande av områdesteam i förskolan

Genom att organisatoriskt samordna ekonomi, verksamhet och schema mellan fler förskolor kan effektivisering och andra samordningsvinster skapas, bland annat inom bemanning och hantering av öppning och stängning. Förskolans rektorer har tidigare ansvarat för en till tre enheter och ett genomsnittligt medarbetarantal motsvarande 33 medarbetare. Genom att utöka området som utgör utgångspunkt för planering av verksamhet, bemanning, tjänsteplanering och ekonomi kan vissa ledningsarbeten och administration effektiviseras. Två-tre rektors områden utgör ett resultatområde avseende ekonomi och personal och placering av barn och öppethållande ska kunna samordnas. Förskolan har delats in i större områdesteam utifrån de tidigare områdena norr/söder, Älvängen och Nol, Nödinge, Alafors. Områdesteamen utgör team för samsyn, samarbete och för likvärdig kvalitet.

Den uppskattade besparingen återstår att beräkna. Den väntade effekten är dels att kunna ha en mer effektiv grundbemanning som lägger mest schematid när flest barn är på plats. Effekten av de personaltimmar som arbetas optimeras över hela öppethållandetiden och flera förskolor.

Stärkt kunskapsutveckling (tidigare statsbidrag för likvärdig skola)

Då bidraget förstärkt kunskapsutveckling utgör 21,1 mkr av grundskolans finansiering för 2024 är det av stor vikt

att det får så stor effekt som möjligt. Det är en ökning med 3 mkr från 2023. Skolverket skriver "*Statsbidraget ska användas till utökade insatser som stärker likvärdighet och kunskapsutveckling i förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet. Med utökade insatser avses insatser som är helt nya eller en utökning av redan befintliga insatser. Det handlar i första hand om att inte ersätta kostnader för ordinarie verksamhet. Med ordinarie verksamhet menas sådan verksamhet som huvudmannen har skyldighet att genomföra enligt skollagen (2010:800) eller annan relevant lagstiftning.*"

I Ale går en stor del av bidraget till övergripande insatser, riktat stöd till enheter kopplat till lärmiljöer, förhållningssätt och bemötande, samt centrala särskilda undervisningsgrupper. Under 2023 har en förflyttning gjorts motsvarande 5 mkr fördelat på samtliga F-6 skolor för att möjliggöra för enheterna att skapa mer flexibla grupperingar. Denna fördelning har ökat inför 2024, då det fallit väl ut. Omfördelning av medel från centrala tjänster och uppdrag till skolenheter möjliggör för enheterna att med tidiga insatser kunna skapa fler flexibla lärmiljöer och möta eleverna på sina hemskolor. Detta kan leda till ett minskat behov av centrala stödinsatser, så som centrala särskilda undervisningsgrupper.

Fortsatt genomlysning av Gula villans samordnade insatser sker under året inför höstterminen 2024 för att skapa bästa möjliga förutsättningar för eleverna på högstadiet att öka sin skolnärvaro. Gula villan är en central resursenhet organiserad under barn- och elevhälsochefens verksamhetsområde.

Ökad elevnärvaro i skolan

Elevfrånvaron i Ale har minskat men är fortsatt hög. En lång period av pandemi har gjort det svårt att urskilja orsakerna till frånvaron utöver sjukdom. Skolorna ser ett tydligt samband mellan frånvaro och låga kunskapsresultat, samt samband med psykisk ohälsa. Förvaltningen prioriterar närvarofrämjande insatser. En ny frånvarorutin är nu genomförd i alla skolorna och resultatet av detta börjar synas.

Översyn av arbetsorganisation för grundskola F-6

En genomlysning av organisationen i Ales F-6 skolor pågår med syfte att skapa likvärdiga förutsättningar för elever och medarbetare. Kommundelarna i Ale växer och minskar i olika takt och med nya uppdrag och styrdokument inom det statliga uppdraget för rektor finns behov av att se över helheten för enheterna för att kunna arbeta för en ökad måluppfyllelse och med tidiga insatser. Genom att skapa större enheter kan arbetet samordnas kring att vara en attraktiv arbetsgivare och erbjuda heltidstjänster inom legitimationsyrken, samordna administrativa uppgifter och skapa en mer stabil ekonomi samt en arbetsorganisation som kan anpassas utifrån nya och förändrade förutsättningar, både i statligt och kommunalt perspektiv.

Starta fler gymnasieutbildningar

Alla elever som har avslutat grundskolan och har ett slutbetyg har rätt att gå en gymnasieutbildning. Gymnasieskolan är frivillig och hemkommunen betalar för utbildningen. Ale kommun köper samtliga utbildningsplatser på nationella gymnasieprogram eftersom kommunen sedan tidigare beslutat att endast bedriva introduktionsprogram på gymnasial nivå inom huvudmannens egen regi. Kostnaden för de köpta gymnasieplatserna inom GR har ökat markant. Denna kostnad är inte påverkbar för nationella gymnasieprogram då Ale kommun inte bedriver dessa själv. Inför läsåret 21/22 startades fyra yrkesintroduktionsutbildningar mot vård och omsorg, barnskötare, industri samt bygg och anläggning

Ale gymnasium har sedan ett par år tillbaka genomlysts för att öka genomströmningen och komma ner i kostnad per elev samt anpassa denna kostnad till andra GR-kommuner. För 2022 sänktes elevpengen för individuellt alternativ och språkinträdning, men först under 2023 blev gymnasiets budget i balans. Kommunen säljer cirka 35 platser till annan kommun, vilket fyller upp klasser och möjliggör ett ökat utbud, men organisationen kan optimeras med en högre grad av resurseffektivitet. Utbildningsnämnden har fattat beslut om en samordning mellan Ale gymnasium och Komvux i Ale som ett led i att skapa en mer effektiv utbildningsorganisation lokalt. Sammanslagningen av verksamheterna med en flytt av Ale gymnasium till nya lokaler i Alafors gör det möjligt att utöka utbudet av utbildningsplatser i kommunen i form av nationella program på Ale gymnasium till höstterminen 2025. Möjligheterna att erbjuda nationella gymnasieprogram i Ale har utretts och presenterats för utbildningsnämnden. Ärendet har lämnats vidare till kommunfullmäktige.

Komvux och SFI

Ale kommun erbjuder utbildning för målgrupper enligt lagstiftning genom lokal utbildning i Ale samt köpta utbildningsplatser i annan kommun. Huvudmannen ska inom ramen för skolväsendet för vuxna stödja och stimulera vuxnas lärande. Vuxna ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet och främja den personliga utvecklingen. De som har erhållit minst utbildning ska prioriteras.

En förändring av utbud för spåren i SFI beslutades inför hösten 2021 och medförde att Ale ingick avtal med Lilla-Edet i juni 2021 om att sälja SFI-platser.

Komvux har en relativt liten budgetram i jämförelse med tvillingkommunerna och har visat sig bedriva en resurseffektiv verksamhet, dock är andelen av befolkningen som läser på komvux mindre än i tvillingkommunerna. Stora delar av komvux verksamhet är finansierad med statsbidrag och bidragen söks tillsammans inom GR och vuxennätverket. Lilla Edet köper all SFI av komvux Ale sedan hösten 2021. Detta samarbete mellan kommunerna gör att ett brett utbud och en god och kostnadseffektiv utbildning kan erbjudas till både Ales och Lilla Edets nyanlända kommuninvånare. Arbetsförmedlingen lägger ett större ansvar för målgruppen som står långt i från arbetsmarknaden på hemkommunen, vilket gör att Ale behöver vara flexibla och ständigt möta ett förändrat behov av utbildning. Samarbetet med Lilla-Edet inom SFI-utbildningar och sammanhållen utbildning för utbildningspliktiga möjliggör att utbudet kan öka för samtliga nivåer inom SFI, samt att utbildningsplatser fylls upp och skapar en effektiv utbildningsorganisation.

Göta älvdalens LärCentrum

Skolverket har beviljat Ale kommun och Lilla Edets kommun statsbidrag för att utveckla ett lärcentrum 2023. Under hösten 2023 startades Göta älvdalens LärCentrum.

Uppstarten av lärcentrum öppnade upp möjligheten att utveckla samarbete och utbud inom det kommunala aktivitetsansvaret och komvux i båda kommunerna. Syftet med verksamheten är att fler elever inom målgruppen ska slutföra sina utbildningar. Lärcentrum riktar sig till gymnasieungdomar och vuxna som har behov av stöd med sina studier, med fokus på:

- flexibelt lärande i tid och rum med hjälp av digitala lösningar
- kompletterande lärmiljöer,
- ämnesstöd,
- studieteknik och motivationsföreläsningar samt
- Plug in, utökade möjligheter för att studera igen för våra KAA ungdomar.

Skolverket beviljade inte fortsatt stadsbidrag för Göta älvdalens lärcentrum för 2024. Förvaltningen kommer att fortsätta arbeta för ett Lärcentrum, men med en begränsad budgetram. Ny ansökan för Lärcentrum kommer att ske inför 2025. Under senare delen av 2024 kommer Ale gymnasium få tillgång till sina nya lokaler i Alafors kommunhus och den samordning mellan Gymnasiet och komvux som tidigare beslutats om kommer då att verkställas. Göta älvdalens lärcentrum bidrar till detta kompetenscenter och kommer därför fortsatt utvecklas under året, men med en kraftigt begränsad budget och troligen med minskat samarbete med Lilla Edet.

På kort sikt kommer lärcentrumet möta fler elever inom olika utbildningsvägar genom intensifierad informationsspridning. En förbättrad och mer effektiv resursfördelning av personal, dels mellan samordningen komvux och Ale gymnasium ges möjligheten att ge målgruppen stöd i fler ämnen. Ett hybridklassrum har startats upp för ämnesstöd samt samordning med andra utbildningssamordnare. På kort sikt finns en planering för en utökad samverkan mellan SFI-elever och sammanhållen utbildning inom Lärcentrumets verksamhet. Målet är även att utveckla ett förebyggande arbete riktat mot kommunalt aktivitetsansvar.

Administrativa enheten

Den mest relevanta lagstiftningen för administrativa enhetens verksamhetsområde är Skollagen, Förvaltningslagen, Dataskyddsförordningen och Offentlighet- och sekretesslagen.

I nämndmålen för 2024 återfinns blandat annat:

- Förbättrad styrning och samverkan inom förvaltningens administrativa processer
- Förenkling och robotisering av ansökningsprocessen till förskola och skola
- Nytt skolvalssystem ska följas upp ur effektivitetshänseende

På kort sikt behöver mängden IT-system som förvaltningen nyttjar begränsas. Flera avtal är under översyn och kommer under 2025 och 2026 att bli föremål för upphandling.

Kartläggning av ansökningsprocesser pågår avseende möjligheter till robotisering men är i viss mån avhängigt de leverantörer som är aktuella.

Målsättningen "En väg in", som syftar till att minimera de digitala kontaktytorna gentemot vårdshavare och elever, är vägledande för administrativa enhetens arbete med digitala lösningar och IT-system. Genom att kartlägga

behoven i förvaltningen under VT25 kommer en tydligare bild av behoven kunna skapas såväl inom förvaltningen gentemot övriga förvaltningar.

Effektivisering av samarbetsformerna mellan lokal administration och central administration fortgår, exempelvis genom en översyn av handläggningen av fritidsplaceringar.

Kompetensförsörjning

För att möta kompetensutmaningen krävs flera insatser både på kort och lång sikt. Med ett kompetensbehov större än tillgänglig kompetens att rekrytera krävs att den kompetens som finns i verksamheten bibehålls och utvecklas. Genom fortsatt stöd till studier och interna utbildningar kan kompetensnivån öka i verksamheten. Under våren 2024 startar utbildningen ”pedagog mot fritidshem”, en intern utbildning för medarbetare i utbildningsförvaltningen, för att öka kompetensen i fritidshemmet. Utbildningsförvaltningen behöver kontinuerligt följa med tiden och utvecklas i takt med omvärlden för att vara en attraktiv arbetsgivare.

4.2 På lång sikt - efter 2025

Ovisshet driver fram nya arbetssätt

Det stora behovet av innovation kräver förändringar i kultur och tankesätt men också strukturer. En organisation som möjliggör innovation behöver utarbetas och dialog och samsyn mellan politiker, invånare och tjänsteorganisationen om möjligheterna till prövande och misslyckande kan antas vara en viktig del i det.

De ekonomiska förutsättningarna både i omfattning och struktur är en utmaning. Att gå från ettårsbudget uppdelade i små stuprör till helhetsplanering på längre sikt kommer att vara avgörande för möjligheterna att skapa god utbildning för alla. I kommande lokalöversyn behöver hållbarheten avseende användandet av resurser vara ledande.

Demografiska utvecklingen utmanar

Kompetensförsörjning

För att det växande antalet barn och elever ska ha tillgång till behörig personal krävs en förändring av undervisningsstruktur, organisation och arbetssätt. För att hantera bristen på behöriga lärare och forskollärare krävs insatser på flera nivåer och under längre tid. Åtgärderna behöver riktas mot att vidareutbilda befintliga medarbetare, rekrytera och utveckla ett attraktivt arbetsgivarvarumärke, bredda kompetenser och befattningar samt möta förändrade samhällskrav. Faktorer så som bland annat status för verksamhet och yrke, personaltäthet, lokaltillgång och pendlingsmöjligheter är av stor vikt för kompetensförsörjningen. Framtidens medarbetare ställer också nya krav på flexibla anställningsformer och uppdrag (se kompetensförsörjningsplan utbildningsförvaltningen 2024).

Effektiv arbetsorganisation, grundskola

Med arbetsorganisation avses de uppdrag och roller som finns i skolan samt organiserandet av deras arbete. Ales skolor har som resten av landet generellt organisationer som sett liknande ut under en längre tid. Läraruppdraget innefattar det mesta av det som behöver göras även om en del andra befattningar också utvecklats under de senaste åren. Med färre som ska serva allt fler behöver uppdrag, organisation och bemanning förändras.

Nya skolbyggnader kommer att byggas från 2025 och framåt, vilket ger nya möjligheter till en organisation som stämmer överens med nya arbetssätt. Fler befattningar som delar på de uppdrag som finns att utföra i skolans organisation behöver införas. Elevgruppernas storlek och sammansättning behöver bli mer flexibel och det behöver lokalerna kunna medge. Genom nya befattningar finns möjligheter att klara en växande målgrupp på samma antal legitimerade under en längre tid. Dessutom kan måluppfyllelsen öka med en förändring där lärare riktar sin tid främst till undervisning och undervisningstiden optimeras i både tid och rum.

Fler vägar till kunskap, invånare med alltmer ojämlika livsvillkor

Med en arbetsmarknad i snabb förändring finns ett ökat behov av kompetensutveckling och vidareutbildning. För att stödja unga Aleborna hela vägen mot ett gott vuxenliv krävs nya insatser för gymnasieungdomar samt vuxna i behov av sysselsättning. Den pågående utvecklingen av utbildningar bör fortsätta med fokus på Ales gymnasieungdomar. Lokala alternativ kan skapa både resurseffektivitet och framtidstro för fler.

Ale har en hög andel personal utan legitimation och med kortare anställningar, både inom skola och fritidshem. Nuvarande finansieringsmodell har bidragit till detta genom riktad tilldelning på termins- eller läsårsbasis vilket inte gynnar långsiktigt stöd för måluppfyllelse. Stöd till de elever som behöver det mest bör ske av utbildad personal och med kontinuitet i planeringen. Detta i sin tur minskar risken för utanförskap.

En systematisk utveckling av undervisningen pågår i syfte att skapa goda möjligheter för alla barn och elever, men räcker inte hela vägen. För att lyckas krävs stora gemensamma insatser för ökad psykisk hälsa och ökad skolnärvaro.

Ett sätt att möta behoven hos barn och vuxna med olika förutsättningar är att arbeta tillsammans kring en "skola mitt i byn" eller "förskola mitt i byn" ett kunskapscentrum där barn, elever och även vårdnadshavare får möjlighet till både utbildning och stöd, en meningsfull fritid med idrott och kultur, där alla känner sig välkomna och delaktiga. Flera aktörer inom kommun, region, föreningsliv och näringsliv har möjlighet att hjälpas åt för att möta behoven.

Effektiv organisation och utökat gymnasieutbud

Legitimationskravet för lärare innebär att det krävs relativt stora enheter för att kunna bedriva en effektiv undervisning. De lärare och andra befattningar som idag arbetar med ungdomar och unga vuxna kommer att samordnas i högre utsträckning i och med sammanslagningen av Ale gymnasium och komvux. I takt med att kommunen växer kan fler alternativ av utbildning och insatser i hemkommunen erbjudas för de ungdomar som föredrar detta, samt möjliggöra för att fånga upp avhoppare från andra skolor utanför kommunen. Målet är fler utbildade gymnasieungdomar.

Möjligheterna att erbjuda nationella gymnasieprogram i Ale har utretts och presenterats för utbildningsnämnden. Ärendet har lämnats vidare till kommunfullmäktige. På lång sikt återfinns fler möjliga förflyttningar avseende gymnasieutbildning för Ales elever. För att fortsätta utveckla gymnasieutbildningen i Ale kommer både lokal och lokalisering att behöva övervägas. I bakgrunden finns en ny och tydligare nationell styrning av kommuners ansvarstagande för att

bedriva gymnasieutbildningar som möter arbetsmarknadens behov samt ett ökande söktryck på Göteborgsregionens gymnasieplatser (Planeringsunderlag för gymnasial utbildning – Västra Götalands län, Skolverket 2023, samt Gymnasial utbildning i Göteborgsregionen – Statistik om gymnasieskolan och yrkesutbildningen i Göteborgsregionen 2022).

En ökad andel elever som får en gymnasieexamen alternativt en yrkesbehörighet kan ge ett minskat behov av försörjningsstöd. Samordningen av verksamheterna skapar också en högre beredskap för Ale kommun att vara med och bidra och påverka inom regionen till det statliga uppdraget. Genom att vara en större och mer aktiv part i samverkan kan Ale öka andelen sålda platser och/eller minska andelen köpta utbildningsplatser.

Riksdagen har fattat beslut om ändringar i skollagen kring gymnasial utbildning i gymnasieskolan och komvux på gymnasial nivå. Kommuner ska samverka när utbildningar inom gymnasieskolan och komvux planeras, dimensioneras och erbjuds. När huvudmän som bedriver utbildning på gymnasial nivå bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas ska de bland annat väga in både elevers efterfrågan och arbetsmarknadens behov. På längre sikt kan det öka det tillgängliga utbudet av utbildning på gymnasial nivå, underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv.

Komvux

Arbetsmarknaden förändras i allt snabbare takt och därmed ökar också behovet av utbildningar för att vidareutbilda sig och möjliggöra för alla i arbetsför ålder att arbeta och vara självförsörjande. Ett större ansvar för målgruppen som står långt ifrån arbetsmarknaden läggs på hemkommunen, vilket gör att Ale behöver vara flexibla och ständigt möta ett förändrat behov av utbildning.

På lång sikt kan en utveckling av vuxenutbildningen ge goda effekter på sysselsättningen för Ales invånare. Genom ett samarbete inom kommunen, mellan kommuner (exempelvis Lilla -Edet), inom GR samt med lokalt och regionalt näringsliv kan de ökade kraven på ett brett och flexibelt utbud mötas. Samordningen leder till ett ökat utbud, sammanhållen utbildning samt lokala jobbspår. Med fler Alebor i egenförsörjning leder det till minskade kostnader inom försörjningsstöd och ett minskat utanförskap.

Göta älvdalens LärCentrum

Under hösten 2023 startades Göta älvdalens LärCentrum. Syftet med verksamheten är att fler elever inom målgruppen ska uppnå sina mål med och slutföra sina utbildningar. På lång sikt kan Göta älvdalens LärCentrum ge goda effekter för Ales invånare att komma i egen hållbar försörjning. Göta älvdalens LärCentrum finns med som en naturlig del i planeringen av elevernas studieplaner för att säkerställa att alla elever får det stöd de behöver för att nå sina uppsatta utbildningsmål samt öka genomströmningen. På lång sikt kan utvecklingen av vuxenutbildningen ge goda effekter på sysselsättningen för Ales invånare.

"Tyckonomin" breder ut sig, samhällskontrakt under omförhandling

Åsikter tenderar att ges större vikt än vetenskaplig forskning och det har blivit allt enklare att sprida desinformation. Utbildningen behöver anpassas och ytterligare insatser krävs för att rusta barn och elever i källkritik och demokratiskt medborgarskap.

Förväntningarna på varandra har ökat och stämmer inte överens mellan kommun och invånare. Dialogen mellan politiker, tjänsteorganisation och invånare utgör här en viktig del för att skapa samsyn i förväntningar och roller. Det gestaltas i konfliktytor som till exempel när man har sina barn på förskolan mer än vad arbetstiderna kräver.

AI förändrar arbetslivet

Genom robotisering och automatisering av handläggningsprocesser samt effektiva IT-system finns en möjlig förflyttning på lång sikt. AI-utvecklingen ger därtill nya möjligheter i form av effektivisering av de administrativa processerna, vilket frigör tid och begränsar behovet av nyanställningar. Genom förbättrade samverkansformer mellan lokal och central administration kan samarbetet effektiviseras.

Omfattande resurser krävs för att hantera klimatförändringen

Det viktigaste arbetet utbildningsverksamheterna kan bidra med är att genom undervisning för barn och elever öka kunskap och handlingskompetens i miljö- och hållbarhetsfrågor. Alla förskolor och skolor arbetar med hållbar utveckling utifrån läroplaner och kursplaner. Utbildningsnämnden antog en reviderad handlingsplan utifrån kommunens strategi för energi och klimat på sammanträdet 2023-09-06. Fokus för utbildningen är miljö och klimat i undervisningen kopplad till läroplansmålen. Som ett led i ett pågående utvecklingsarbete inom förvaltningen genomförs kompetensutvecklingsinsatser tillsammans med Universeum. Insatserna har ett långsiktigt skolutvecklingsperspektiv och syftar till att stärka och stödja hela organisationen med fokus på omställning för hållbar utveckling och kopplingen till de globala målen 2030.

4.3 Behov av vidare utredning

Utredning om tioårig grundskola SOU 2021:33

En tioårig grundskola förväntas införas 2026, men ännu är inget beslut taget. Utredningen föreslår bland annat att:

- Förskoleklassen upphör som egen skolform och att grundskolan och motsvarande skolformer utökas med ett år genom en ny första årskurs.
- Den garanterade undervisningstiden ska utökas med 534 timmar i grundskolan och motsvande skolformer, vilket motsvarar tre timmar undervisning per skoldag i nya årskurs 1.
- De bestämmelser som gäller för behörighet att undervisa i grundskolans årskurs 1–3 ska gälla för behörighet att undervisa i grundskolans nya årskurs 1–4.
- En förskollärare som har en anställning i förskoleklassen senast den 30 juni 2026 och som enligt gällande bestämmelser är behörig att undervisa i förskoleklassen ska vara behörig att undervisa i nya årskurs 1 i grundskolan under en övergångsperiod om fem år.
- Skolverket ska ges i uppdrag att i samverkan med lärosäten erbjuda den fortbildning som ska ge förskollärare, som har minst fem års erfarenhet av arbete i förskoleklassen eller nya årskurs 1, behörighet i årskurs 1 och 2. Utbildningen bör omfatta 30 högskolepoäng.

Fler barn ska ha tillgång till fritidshem

I betänkandet *Allmänt fritidshem och fler barns tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid* (SOU 2022:61) föreslås bland annat att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för alla 6–9-åringar. Dessutom ska 6–12-åringar kunna erbjudas fritidshem eller öppen fritidsverksamhet eller mer tid i dessa två verksamheter mot bakgrund av barnets levnadsvillkor.

AI blir nytt ämne i gymnasieskolan och på komvux på gymnasial nivå

Hösten 2024 kommer gymnasieskolor och utbildningssamordnare inom komvux kunna erbjuda det nya ämnet artificiell intelligens (AI). Ämnet kommer främst fokusera på AI-utvecklingen ur ett samhällsperspektiv men även ge eleverna möjlighet att lära sig att använda AI för problemlösning. I dagsläget har Ale ingen planering för att erbjuda ämnet, men på längre sikt kommer det behövas lärare med rätt behörighet. Lärare som idag är behöriga att undervisa i teknik, matematik, programmering, gränssnittsdesign eller webbutveckling behöver 15 högskolepoäng inom artificiell intelligens för att kunna bli behöriga att undervisa i ämnet. För de som har behörighet i ett

annat ämne i gymnasieskolan (som inte är ett yrkesämne) behövs 60 högskolepoäng. Övriga lärare behöver 90 högskolepoäng för behörighet.

Samverkansstruktur (Bob) för arbete med barn och unga i grov kriminalitet

För att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet med koppling till kriminella nätverk gav regeringen i november flera myndigheter i uppdrag att inrätta en ny effektiv samverkansstruktur för arbetet med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott, i miljöer kopplade till organiserad brottslighet. Strukturen ska finnas på nationell, regional och lokal nivå. Arbetet med etableringen ska ledas av ett nationellt råd som ska inrättas redan i år.

Utredning för att reformera den statliga barn- och ungdomsvården tillsätts

Regeringen har tillsatt en utredning i syfte att reformera och se över den statliga barn- och ungdomsvårdens uppdrag och organisation. Barn och unga i samhällets vård befinner sig ofta i en utsatt situation och riskerar att fara illa om de inte får adekvat vård, omsorg och behandling. För att bättre kunna möta barn och ungas vårdbehov i den samhällsutveckling som nu sker behövs ett omfattande förändringsarbete. Utredningen ska redovisas den 25 april 2025.

Hur de båda ovanstående påverkar Ales trygghetsarbete och att förebygga utanförskap bland unga återstår att se.

Deltagande och närvaro av inskrivna barn i förskolan

Inskrivningsgraden i Ale är hög, och förvaltningen har följt inskrivningsgraden kontinuerligt under de senaste åren. Att kartlägga hur den faktiska närvaron av de inskrivna barnen är och varierar på de olika förskolorna i kommunen behöver dock undersökas vidare.

Språkkunskaper hos personal i förskola

Ett område som behöver ses över inom förskolans verksamhet är språkkunskaper hos förskolepersonal. Likt det som framkommer i den statliga utredningen ”Förskola för alla barn”, SOU 2020:67, har också Ale en utmaning i att flerspråkig personal. Vid sidan av sitt modersmål som är en pedagogiskt värdefull resurs, behövs ett tillräckligt utvecklat svenskt språk för att stödja barns språkliga utveckling i svenska. Den fortsatta stora variationen i förskolläartäthet inom olika bostadsområden kopplat till socioekonomiska bakgrundsfaktorer aktualiserar detta behov ytterligare då de mindre gynnsamma områdena ofta nyttjat resursfördelning till högre personaltäthet men lägre förskolläartäthet, fler antal barn/förskollärare. Satsningar på barnskötarutbildning har i Ale genomförts via Hermods i syfte att höja kompetensen hos tillsvidareanställd personal, men detta utgör inga garantier för tillräckliga språkkunskaper i svenska vilket också lyfts som ett problem i den statliga utredningen.

De områden som förväntas ha de främsta behoven av språkstöd är förskolor i centrala Nödinge, Nol, Surte och Bohus. En möjlig väg är att erbjuda tillsvidareanställda medarbetare med behov språkträning i svenska via komvux i syfte att stärka barns likvärdiga förutsättningar för språkutveckling i svenska.

Utvecklad samverkan med socialtjänsten

Samverkan mellan socialtjänsten och utbildningsförvaltningen behöver utvecklas ytterligare avseende insatser för barn och unga.

Förvaltningsöverskridande förbättringar

Områden som rör flera förvaltningar kräver ofta mer omfattande utredningar utifrån flera perspektiv. Dessa återfinns i Ale kommuns förvaltningsöverskridande genomlysning som presenteras i mars. Några exempel på områden är:

- Utöka samverkan med andra kommuner vad gäller upphandling, dela system och gemensamma processer, mallar med mera.
- Översyn av arbetsuppgiftsfördelning mellan förvaltningar och personalkategorier på bästa sätt utifrån kommande kompetensförsörjningsutmaningar.
- Översyn av alla kommunens lokaler under dygnets timmar. Hur kommunens lokaler kan användas av fler till exempel oorganiserade invånare, företagare, konstnärer, konsulter, studerande samt Ales verksamheter.
- Arbeta tydligare utifrån invånares behov genom att kartlägga invånares behov och resa i mötet med kommunen. Undersök olika invånares möten med kommunen (stärka vår förståelse över hur vi uppfattas och hur våra tjänster faktiskt fungerar).

5 Kvarstående frågor/uppgifter från genomlysningen 2023

För att vuxenutbildningen i Ale ska kunna vara en plattform och bidra till en högre utbildningsnivå i Ale, samt bidra till både kommunens och regionens kompetensförsörjningsbehov, behövs en vidare kartläggning av behoven och förutsätter en utökad verksamhet.

Utvecklad samverkan

För att förbättra likvärdigheten och ge alla barn och elever samma möjligheter till lärande behöver samverkan inom kommunen stärkas. Vilka områden som är viktigast behöver undersökas tillsammans med flera förvaltningar. Det kan till exempel vara att stärka vårdnadshavares och barnens möjlighet till läsning genom bibliotek, ge fler barn tillgång till kulturskolan och föreningsliv, barn och ungas möjlighet att delta i samhällsplanering, samt stärkt samarbete service och med socialtjänsten.